

هاشمی به روایت شریعتمداری

وصف‌های شنیدنی از استقامت‌های آیت الله هاشمی رفسنجانی در زندان وجود دارد؛ او از اولین شاگردان امام خمینی در مسیر مبارزه با دستگاه پهلوی بود. حسین شریعتمداری از مهم‌ترین و سرسخت‌ترین منتقدان دوران پاپایی زندگی او، در توصیف یکی از این مقاومت‌ها می‌گوید: «یک

آیت الله هاشمی رفسنجانی

«قدس» در گذشت آیت‌الله‌هاشمی رفسنجانی را باید جزو یکی از مهم‌ترین اتفاقات و تحولات سیاسی در انقلاب اسلامی به‌شمار آورد. آن مرحوم بدون تردید از شخصیت‌های بسیار مؤثر در انقلاب اسلامی است که از آغازین

روزهای نهضت، صمیمانه به یاری امام شتافت و در راه پیروزی و به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی سختی‌ها و رنج‌های فراوانی را تحمل کرد. به‌گزارش تنسیم، او در دوران مبارزه با رژیم پهلوی طعم تلخ زندان‌های مکرر و شکنجه‌های

پیچاندن پیچ، هر لحظه محکم‌تر می‌شد و راه تنفس را می‌بست) را دور گردن آقای هاشمی قرار داد و آن را پیچاند. من از زیر چشم شاهد صحنه بودم. ازغندی به حدی فرنچ را پیچاند که آقای هاشمی درحال خفه شدن بود. همزمان با این شکنجه، ازغندی فحاشی هم می‌کرد، بعد گفت: تو چرا برای

طاقت‌فرسا را چشید، اما در یاری و همراهی امام (ره) تردید به خود راه نداد و دست‌از مبارزه نکشید و در عین حال بنا به شهادت رهبر معظم انقلاب اسلامی از مبارزان جبهه انقلاب و خانواده‌های آنان نیز دست‌گیری و حمایت

می‌کرد.

او همواره در متن سیاست، یک بازیگر بسیار مهم و کم‌نظیر بود؛ حضور دائمی‌اش در مرکز میدان سیاست و اثرگذاری کم و بیش اما مداوم او، از آیت‌الله شخصیت کم‌نظیری ساخته است.

تحلیل شخصیت سیاسی یار دیرین امام و رهبری همزمان با پنجمین سالگرد در گذشت

«هاشمی» خیلی دور، خیلی نزدیک

■ بازخوانی پیام تسلیت رهبر انقلاب

در پی ارتحال آیت‌الله هاشمی رفسنجانی چند ساعت بعد از درگذشت آیت الله هاشمی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با صدور پیامی، ارتحال رفیق دیرین و همسنگر و همگام دوران مبارزات نهضت اسلامی و همکار نزدیک سال‌های متمادی در عهد جمهوری اسلامی، آیت‌الله آقای حاج شیخ اکبر هاشمی رفسنجانی را تسلیت گفتند.

متن پیام تسلیت رهبر انقلاب اسلامی به شرح زیر است:
بسم الله الرحمن الرحيم
اَنا لله و انا الیه راجعون
با درِیخ و تأسف خبر درگذشت ناگهانی رفیق دیرین و همسنگر و همگام دوران مبارزات نهضت اسلامی و همکار نزدیک سال‌های متمادی در عهد جمهوری اسلامی جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ اکبر هاشمی رفسنجانی را در یافت کردم. فقدان هم‌رزم و

شده‌اند، من عوز نشده‌ام، بلکه آن‌ها عوض شدند، زمانی افراط کردند و ضررهایش را دیدند، در جلسات خود هم بحث کردند و فهمیدند که عملکرد آن‌ها اشتباه داشت، اکثراً اعتراف به اشتباه کرده‌اند».

■ تلاش معارضان برای ایو‌رسیون‌نمایی

۲- پوشش برخی مواضع آیت‌الله هاشمی توسط رسانه‌های بیگانه و جبهه معارض در سال‌های اخیر روشن است، به‌ویژه آنکه این جریان احتمال می‌داد می‌تواند قطب مخالف نیرومندی در مقابل بالاترین شخصیت مذهبی و سیاسی در جمهوری اسلامی مستقر کند. در غالب تحلیل‌ها و مطالبی که رسانه‌های مذکور درباره آیت‌الله هاشمی منتشر کرده‌اند، علاقه به تأسیس و تقویت این دوقطبی محرز است. همین مسئله موجب شده بود در مواردی، آیت‌الله از جانب برخی دلسوزان وفاداران به انقلاب مورد نصیحت قرار بگیرد؛ اما مهم‌تر از آنچه رسانه‌های ایو‌رسیون‌و غربی در این باره علاقه داشته‌اند که رخ بدهد، آن چیزی است که نهایت کار در نفس الامر ماجرا رخ داد. بی‌بی‌سی فارسی را می‌توان مهم‌ترین پایگاه رسانه‌ای ضدانقلاب توصیف کرد که با بودجه و پشتیبانی‌های مهم و چندجانبه‌ای که از دستگاه‌های امنیتی انگلیس و

حتی آمریکا می‌شود برای خودشان «مرکزیت» و «محوریت» در این جریان دست‌وپا کرده است. یکی از آخرین مقالات بی‌بی‌سی فارسی درباره آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، نمایانگر برداشت واپسین ضدانقلاب از ایشان است. تیتیر این مقاله به‌خوبی پاسخ به همه پرسش‌ها در این حوزه است: «نباید هاشمی را جدی گرفت».

بی‌بی‌سی در این مقاله ضمن ارائه تصویری از پایگاه سیاسی و اجتماعی آیت‌الله هاشمی، به‌طور ضمنی به هم‌کیشان خود توصیه کرد امیدی به آیت‌الله برای پیشبرد اهداف معارضان انقلاب اسلامی در ایران نداشته باشند. بی‌بی‌سی، دلبستگی ضدانقلاب به هاشمی برای ایجاد تغییرات مورد پسند آنان در ایران را تقبیح می‌کند و می‌نویسد: «افسانه هاشمی امروز تجلی رؤیای تحقق نیافته همان قدرتی است که قرار بود در پی اعتراضات سال ۸۸، مجلس خبرگان را رودرروی آیت‌الله خامنه‌ای قرار دهد». این تقریباً آخرین نوشته مهم همراه با جمع‌پندی یک رسانه ضدانقلاب، قبل از ارتحال آیت‌الله هاشمی است. بی‌بی‌سی در پایان نوشته خود با رافرت گذاشته و تلویحاً می‌نویسد برای پیشبرد اهداف تقابلی علیه انقلاب اسلامی حتی به مرگ آیت‌الله هاشمی

خمینی تبلیغ می‌کنی؟ ازغندی در حالی که باز هم فرنچ را محکم می‌کرد به هاشمی گفت: دیگر از این کارها نکن و بعد از لحظاتی فرنچ را باز کرد، به‌محض اینکه فرنچ باز شد، آقای هاشمی گفت: «باز هم از این کارها می‌کنم». این رفتار هاشمی برای من خیلی روحیه‌بخش بود».

بسیاری از کارشناسان و مردم او را مرد پیچیده حوزه سیاست می‌شناسند؛ در واقع او به‌اندازه خود سیاست، پیچیده بود و همین پیچیدگی و بعضاً پارادوکسیکال بودن سیاست‌ورزی‌اش سبب شده که درگذشت او با ابهام بسیاری از صاحب‌نظران و مردم برای ارائه یک مفهوم مشترک و اجماعی از او توأم باشد.
سیطره این «عدم قطعیت» از همان شب اول درگذشت ایشان در شبکه‌های اجتماعی و بعضی رسانه‌ها واضح و روشن است. فی‌الحال مهم‌ترین پرسش پیش روی ناظران آن است: واقعیت آیت‌الله هاشمی کدام است؟ به‌ویژه آنکه او در دسته‌بندی‌های موجود در امر سیاسی نقل‌مکان‌های قابل توجهی داشته است؛ روزگاری یک شخصیت درجه اول در جناح راست به شمار می‌رفته و سال‌های سال و به‌ویژه پس از دوم خرداد ۷۶ آماج همهجه‌های گروه موسوم به اصلاح‌طلبان بود، اما مدتی بعد جزو مشایخ و مراجع آن‌ها شده است. ضدانقلاب در برهه‌های بسیاری شب و روز به او به‌مثابه یک نماد غیرقابل کتمان برای انقلاب اسلامی تاخته و حتی حکم بازداشتش را هم صادر کرده، اما در برهه‌ای دیگر به پوشش میبلغانه‌مواضع او همت گماشته است. او از یک سومی‌گوید عشقش آیت‌الله خامنه‌ای است و هیچ دو نفری در زیر آسمان ایران نزدیک‌تر از آن دو به یکدیگر نیستند و او در نهایت مطیع ایشان است، اما از دیگر سو اختلاف‌نظرهای بعضاً آشکار و جدی‌اش با رهبر انقلاب، غیرقابل انکار است.

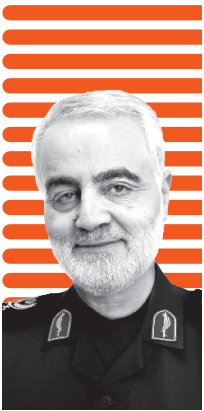
■ جمعی از اُصدا

این زوایای متقابل و ظاهر پارادوکسیکال، تحلیل‌ها و درنتیجه ارائه یک تفسیر قطعی درباره ایشان را برای بسیاری دچار مشکل کرده است. او درنهایت متعلق به کدام جریان سیاسی است؟ تبلیغ رسانه‌های معارض نشان از بعضی مواضع آیت‌الله هاشمی رفسنجانی چه معنایی می‌تواند داشته باشد؟ به‌ویژه آنکه همین سال گذشته بی‌بی‌سی فارسی به‌نوعی لیست انتخاباتی تنظیم‌شده توسط آیت‌الله برای خبرگان را هم تبلیغ و ترویج و تلاش برای رأی نیاوردن رقبایش دانسته است. میزائسن ارتباط او با ضدانقلاب را چگونه می‌توان ترسیم کرد و چه قضاوتی درباره آن می‌توان کرد؟ و نهایتاً آنکه داستان اختلاف نظرهای او با آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب، با چه تحلیلی می‌تواند رمزگشایی شود؟
رازگشایی از این پرسش‌ها از طریق معنابخشی به وقایع مذکور، می‌تواند آیت‌الله هاشمی رفسنجانی را «همان‌گونه که بود» در دسترس افکار عمومی قرار دهد و سرگشتگی‌ها را برآید. پاسخ به این سؤالات کلان‌ترین مسئله‌ای را که حل می‌کند این است: آیا ضدانقلاب از آیت‌الله چیزی به ارث می‌برد؟

■ جابه‌جایی بین جناح‌های سیاسی

۱- در پدیدارشناسی جابه‌جایی‌های آیت‌الله‌هاشمی در دسته‌بندی‌های سیاسی، نزاع بر سر دو گونه «معنابخشی» است؛ دسته اول این جابه‌جایی‌ها را دلالتی روشن بر یک «درگدیزی فکری» برای آیت‌الله معنا می‌کند و دسته دوم فارغ از محتوای تفسیرش از این جابه‌جایی‌ها، مهم‌ترین مدعایش رد ادعای دسته اول است.

توضیح بیشتر سؤال اینکه مرد همیشه حاضر در صحنه سیاست ایران، پس از گذران دوران حشمت و جلال ریاست جمهوری که با جمله معروف «هیچ

زاول تا آخر ثابت بود، تغییر تاکتیک داشت

یکی از افرادی که پس از درگذشت آیت‌الله هاشمی ابراز نظر کرده‌اند، حاج قاسم است. او در این باره می‌گوید: وفات آیت‌الله هاشمی را ابتدا باید به حضرت آقا تسلیت گفت، خداوند ان‌شا، الله ایشان را برای ما حفظ کند. او در ادامه می‌گوید: هاشمی همان‌طور که از اول بود تا آخر بود. اگر چه تغییر تاکتیک‌هایی داشت اما هم استکبار ستیز بود و هم صهیونیست‌ستیز بود.

در حاشیه

شکنجه شد

زمانی که هنوز شکنجه نبود

برخی مورخان می‌گویند اسفندماه ۴۳ در روزهایی که هنوز شکنجه عمومی نشده بود، شیخ اکبر سخت‌ترین شکنجه‌های دوران مبارزاتش را تجربه کرد، شکنجه‌ای که جای جای بدنش را مجروح و او را با پایي شکسته و عفونی‌راهی بیمارستان کرد. پس از آزادی از زندان به همان راه پیشین رفت و طعم چندین زندان دیگر را هم چشید.

